

Карпушина Н.Б., здобувач кафедри
юридичної психології НАВС

ПЕРСПЕКТИВИ Й ТЕНДЕНЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СЛІДЧИХ

Інформаційна складова професійної діяльності слідчого завжди була і залишається дотепер важливою детермінантою ефективного розслідування. Її організаційні та психологічні характеристики досліджувались наприкінці ХХ століття О.Р. Ратіновим, А.П. Закалюком, А.П. Іпакяном, Г.Г. Доспуловим в основному в контексті аналізу форм отримання інформації про подію злочину, параметрів оцінки її оптимальності, достовірності та своєчасності, стадіальності отримання інформації в зв'язку із вчиненням окремих слідчих дій. Визначено, що «...інформаційне забезпечення попереднього розслідування - це діяльність ряду підрозділів і служб ОВС, спрямована на отримання з гласних і негласних джерел криміналістично значущої інформації, її зберігання, обробка, передача і використання з метою розкриття і розслідування злочинів»[1]. Підкреслювалось, що «Безпосередніми джерелами труднощів для слідчого виступають: 1) відсутність в його тезаурусі (внутрішньому запасі) інформації, що дозволяє вирішувати складні завдання; 2) відсутність навичок вирішення складних інформаційних завдань; 3) невміння отримувати необхідну інформацію і відсутність навичок вирішення завдань негайно, в ході розслідування. Названі джерела труднощів у свою чергу полягають в недоліках загальноосвітнього навчання і професійної підготовки у вищих юридичних учбових закладах»[2]. Суто психологічні проблеми роботи слідчого з інформацією пов'язувались з необхідністю діагностики і розвитку пізнавальної сфери особистості слідчого, формуванням комунікативних вмінь роботи з носіями слідчої інформації.

Сучасне інформаційне суспільство пред'являє принципово нові вимоги до професійної компетентності фахівців в різних сферах професійної діяльності.

На тлі постійного збільшення потоків і накопичення правової інформації загострилась невідповідність можливостей традиційних для правової системи засобів роботи з інформацією нагальним потребам цієї професійної сфери. Результатом цього виявилось перевантаження слідчих, зниження якості їх роботи у зв'язку з тим, що затребувана інформація не може бути завжди отримана своєчасно, оброблена оптимально і в необхідні терміни. Найважливішою умовою підвищення ефективності і якості слідчої діяльності є, з одного боку - інформатизація правової сфери, з іншого - сприяння безперервному і активному особистісно-професійному зростанню слідчих, зокрема - їх інформаційно-комунікативної компетентності.

Низька досліджень (В.О. Єгоров, О.М. Ксьонзов, Л.О. Бистрякова, М.В. Боєва, М.І. Шерман, В.Г. Хахановський) реалізує принципово новий підхід щодо дослідження інформаційної компетентності правоохоронців (і слідчих зокрема) у межах інтеграції психолого-акмеологічного, психолого-правового та психолого-педагогічного знання. В контексті цього підходу інформаційний професіоналізм слідчого доцільно розглядати:

- як результат опанування слідчим ключовими (загальнокультурною і ціннісно-сисловою) компетенціями, пов'язаними з розумінням ролі глобального інформаційного простору в особистісно-професійному розвитку спеціаліста, свого місця в ньому як особистості і як професіонала; результат особистісного самоудосконалення, який відповідає потребі у саморозвитку і особистісному зростанні;

- як невід'ємну складову професіоналізму фахівця, яка об'єднує професійно-важливі якості особистості, що надає слідчому можливість здійснювати професійну діяльність із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

- як сполучну ланку в системі найважливіших утворень «інформаційної особистості» - інформаційної культури і конкретних її проявів у вигляді інформаційної етики та інформаційної поведінки;

- як інтеграційну властивість особистості, в якій структурно і системно об'єднані мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-праксеологічний, емоційно-вольовий, рефлексійний компоненти;

- як продукт системно-функціональної освіти, орієнтованої на формування загальних (світоглядної, методологічної, ціннісної, прогностичної, соціальної, освітньо-розвиваючої, професійної) та спеціальних (пошукової, комунікаційної, суто інформаційної, організаційно-посвідчувальної та креативної) функцій.

Відтак, перспективність практично орієнтованих наукових досліджень нами вбачається в опрацюванні критеріїв і показників розвитку інформаційної компетентності слідчих, зумовленої, з одного боку, особливостями сучасної парадигми соціального розвитку в глобальному інформаційно-комунікаційному просторі професійної діяльності, а з іншого, - чинниками системного формування особистості фахівця як носія відповідних професійно-важливих властивостей і провідника фахово-інформаційної культури поведінки.

Список використаних джерел

1. Ишин А.М. Некоторые подходы к информационному обеспечению предварительного расследования преступлений // Сборник трудов XIV Международной научной конференции "Информатизация и информационная безопасность правоохранительных органов". М.: 2004. - С. 217.

2. Доспулов Г.Г. Информационно-доказательственный процесс и психологические основы деятельности следователя // Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук Специальность 12.00.09. - Уголовный процесс. Криминалистика /Г. Г. Доспулов - Санкт-Петербургский государственный университет. -СПб.: 1992. -С.22.